

The article concerns the problem of revealing the distinctive features “place and manner of articulation” and “participation of vocal cords” of the German consonant phoneme /r/ in spontaneous speech. The author describes which of the distinctive features remains stable and which modifications of consonants are typical for its allophones.

Key words: distinctive features, place and manner of articulation, participation of vocal cords, modification, vocalization, elision.

Оксана Кудря

СЛОВА ІЗ ВТОРИННОЮ КОЛІРНОЮ НОМІНАЦІЄЮ ТА КОНСТРУКЦІЙ-КОЛЬОРОХАРАКТЕРИСТИКИ В СУЧАСНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ МОВІ (ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ)

У статті з позиції гендеру проаналізовано українські слова із вторинною колірною номінацією та конструкцій-кольорохарактеристики. Автор дослідження порівнює структурні, граматичні та семантичні особливості цих лексем, вибраних із творів сучасних українських письменників О. Забужко та В. Шевчука.

Ключові слова: колоратив, одиниці з колірною номінацією (ОКН), слова зі вторинною колірною номінацією (СВКН), конструкцій-кольорохарактеристики (ККХ), вторинна колірна семантика, гендер.

На сьогодні можна вважати принципово доказаним, що сприйняття людиною кольору має достатньо виражений гендерний характер. «Суттєва різниця в способах освоєння колірного спектру виявляється не тільки між культурами, але й усередині кожної з них за критерієм статі» (переклад наш. – О. К.) [8, с. 386]. Соціальна стать людини (або гендер) визначає вибір тієї чи іншої назви кольору при описі різних предметів і явищ навколишнього світу. Кольоросприйняття залежить як від фізіологічних особливостей органів зору чоловіка та жінки, так і від різниці в психології світовідчуття обох статей [7, 8, 17]. Дані, отримані Л. В. Самаріною, свідчать, що світ жінки значно багатший за кольором, ніж чоловіка. Більше того, жінки мають повніший кольоротермінологічний запас – при описі різних предметів та явищ вони частіше звертаються до «кольорових» асоціацій [8, с. 387]. Американський лінгвіст Дж. Лакофф, досліджуючи гендерні відмінності в мові, зазначає, що жінки використовують більш точні (конкретні) назви кольорів порівняно з протилежною статтю. «Слова на зразок *beige* (бежевий), *ecru* (колір сирового полотна), *aquamarine* (аквамариновий), *lavender* (лавандовий) тощо є звичайними у вокабулярі жінки, але відсутні в більшості чоловіків» (переклад наш. – О. К.) [17, с. 244]. Згідно з результатами даними лінгвістичних досліджень [8, 16, 17], чоловіки тяжіють до використання базових колоративів [див. 15], тоді як жінки віддають перевагу «екзотичнішим» кольороназвам, асоціюючи назву кольору з доволі конкретними предметами навколишньої дійсності. Такий «конкретно-асоціативний» (термін Л. В. Самаріної) спосіб визначення кольору є одним із джерел поповнення групи слів із вторинною колірною номінацією (далі СВКН) і конструкцій-кольорохарактеристик (далі ККХ). Зазначені лексичні одиниці є об'єктом дослідження. Вибір об'єкта дослідження продиктовано мовознавчою тенденцією до вивчення саме тих одиниць із колірною номінацією (далі ОКН), які активно поповнюють словниковий склад мови. Мета статті – простежити гендерні особливості вживання СВКН та ККХ у мові сучасної української прози, а саме: структурну, граматичну та семантичну організацію СВКН й ККХ та частотність уживання цих одиниць у художній мові обох гендерів. Актуальність роботи полягає в тому, що аналізовані нами лексеми в українській лінгвістиці предметно не розглядаються, а з позиції гендеру тлумачаться лише базові одиниці з колірною номінацією. Матеріалом дослідження послуговували твори сучасних українських письменників О. Забужко [3; 4; 5] та В. Шевчука [10; 11; 12; 13; 14].

У мовознавстві загальноприйнято, що колоративи – це *bona fide* (від лат. *справжній*) прикметники. Хоча на думку англійського лінгвіста А. Стайнвола, таке ствердження є досить відносним, адже більшість англійських слів-колоративів – це іменники [18, с. 73]. Для вітчизняної лінгвістичної традиції колоративи – це прикметники (ад'єктиви), які означають кольори. У наших попередніх статтях мова йшла про вторинні колоративи – лексичні одиниці, які отримали вторинну колірну семантику як похідних від основного неколоративного значення твірного іменника [6]. Однак

аналіз лексем із вторинним колірним значенням, вибраних із творів сучасної української прози, свідчить про те, що в українській мові сему кольору містять не лише ад'єктиви, але й іменники, прислівники та дієслова. При цьому вторинною колірною семантикою можуть бути наділені лише прикметники та іменники, тоді як у похідних прислівників і дієслів значення кольору є первинним, а отже, останні лексеми не є об'єктом нашого дослідження. Через неможливість в українській мові зарахувати іменні лексеми із вторинним колірним значенням до колоративів, ці одиниці разом із ад'єктивними вторинними колоративами варто об'єднати в групу слів із вторинною колірною номінацією (СВКН). Таким чином, під СВКН ми розуміємо ад'єктивні та іменні лексичні одиниці, які отримали вторинну колірну семантику як похідні від основного неколоративного значення твірного слова. Такі лексеми є вмотивованими з погляду носіїв мови – між СВКН і твірним словом існують асоціативні зв'язки.

Аналіз фактичного матеріалу [3; 4; 5; 10; 11; 12; 13; 14] дав змогу виділити ще одну групу ОКН, у яких сема кольору основана на асоціації – конструкції-кольорохарактеристики (ККХ). Ці одиниці не є похідними, адже складаються з двох і більше слів; не завжди елементи ККХ є вторинними словами з колірною номінацією. Однак СВКН та ККХ об'єднує «конкретно-асоціативна» семантика кольору та здатність активно поповнювати лексичний склад української мови. СВКН та ККХ використовуються в літературі людьми обох статей. Різниця полягає лише в гендерній специфіці вживання цих лексичних груп.

Аналіз творів О. Забужко та В. Шевчука дає можливість виділити серед уживаних авторами СВКН та ККХ по 2 структурні групи. СВКН: 1) одноосновні (прості) СВКН (на зразок *смаглий, вишневий, пшеничний, смарагдовий, оливковий, золотий, буряковий, малиновий, хризолітовий, срібний, рубіновий, волошковий, перламутровий, каштановий*); 2) двоосновні СВКН, які складаються із двох слів, кожне з яких має вторинний семантичний зміст (на зразок *землисто-малиновий, буряково-бузковий*); двох назв кольору, з яких лише одне слово є СВКН (на зразок *димно-сизий, пожежно-рудий, антрацитово-чорний, асфальтово-сірий, сталевосиній, місячно-зелений, неоновосиній, перламутрово-рожевий, карамельно-жовтий, синцюватопілавий, срібно-синій, землисто-жовтий, срібно-білий, сонячно-блакитний, рожево-золотистий, сріблисто-синій, оливкуватосиній, бузково-жовтий*); СВКН і слова на позначення інтенсивності кольору в пост- та препозиції (на зразок *ніжно-золотавий, темно-золотий, карамельно-яскравий, фосфорично-блідий, темно-вишневий, темно-горіховий, чорнильно-темний, бідаво-фіалковий, молочно-блідий, густо-малиновий, ясно-малиновий, сріблисто-осяйний, яскраво-золотий, яскраво-срібний, блідо-бузковий*); ККХ: 1) описові конструкції з компонентами *колір / кольору, барви, посвіту* (на зразок *кольору патини, барви червоного вина, кольору сепії, кольору пляшкової зелені, кольору новенького морського кітеля*); 2) словосполучення вторинної колірної номінації «з опорою на назву передмета» [1, с. 69] (на зразок: *топлений шоколад, азійська химерична прозелень, жовтий місяць, неспіле авокадо*).

Цікавим є той факт, що В. Шевчук широко використовує у своїх творах обидві структурні групи СВКН. Наприклад: <...> її вустоньки – немов *кармазинова* нитка, *красні*, мов частина *гранатового яблука* <...> [10, с. 15]. Трапляються лише спорадичні випадки використання груп ККХ. Наприклад: <...> *сукні їхні вже цілком утратили відтінки інших барв, позеленівши цілком, навіть стали світло-зелені, кольору молодого листя* <...> [10, с. 242]; *Тіло його світиться й грає жовтими переливами, він наче золота статуя, тільки зуби його – слонова кістка* <...> [11, с. 212]. У мові В. Шевчука не знайдено жодного індивідуально-авторського утворення, всі використані письменником СВКН та ККХ є закріпленими в словниках [2; 9].

У текстах О. Забужко трапляються СВКН обох структурних груп, окрім двоосновних СВКН, які складаються з двох слів, кожне з яких має вторинний семантичний зміст (2а). На відміну від В. Шевчука, О. Забужко широко використовує обидві структурні групи ККХ. Деякі «екзотичні» ККХ, наприклад, *жовтий місяць, неспіле авокадо, топлений шоколад, азійська химерична прозелень, колір новенького морського кітеля, колір випаленого степу, колір сухої трави* отримують значення кольору лише в контексті й можуть уважатись індивідуально-авторськими. Слід відмітити й те, що в СВКН на зразок: *пожежно-рудий, місячно-зелений, неоновосиній* (2б), компоненти *пожежно* (< *пожежний*), *місячно* (< *місячний*), *неоновосиній* (< *неоновий*) – не мають у тлумачному словнику [9] сему 'колір', немає найменувань з основами *пожеж-, неон-, місяч-* і в словнику назв кольорів [2], хоча в останньому трапляється колоратив *пожежничочервоний* (від машини пожежників) [2, с. 31]. Однак лексикографічна незакріпленість згаданих ОКН свідчить лише про те, що аналізовані лексичні одиниці є індивідуально-авторськими СВКН. Ці слова є похідними від основного неколоративного значення твірного іменника (*пожежа, місяць, неон*), мають вторинну колірну семантику й асоціативно пов'язані з твірним словом. Більше того, окрім функціонування як ОКН у художніх текстах, аналізовані лексеми (оказіональні СВКН та ККХ) активно використовуються в сучасній

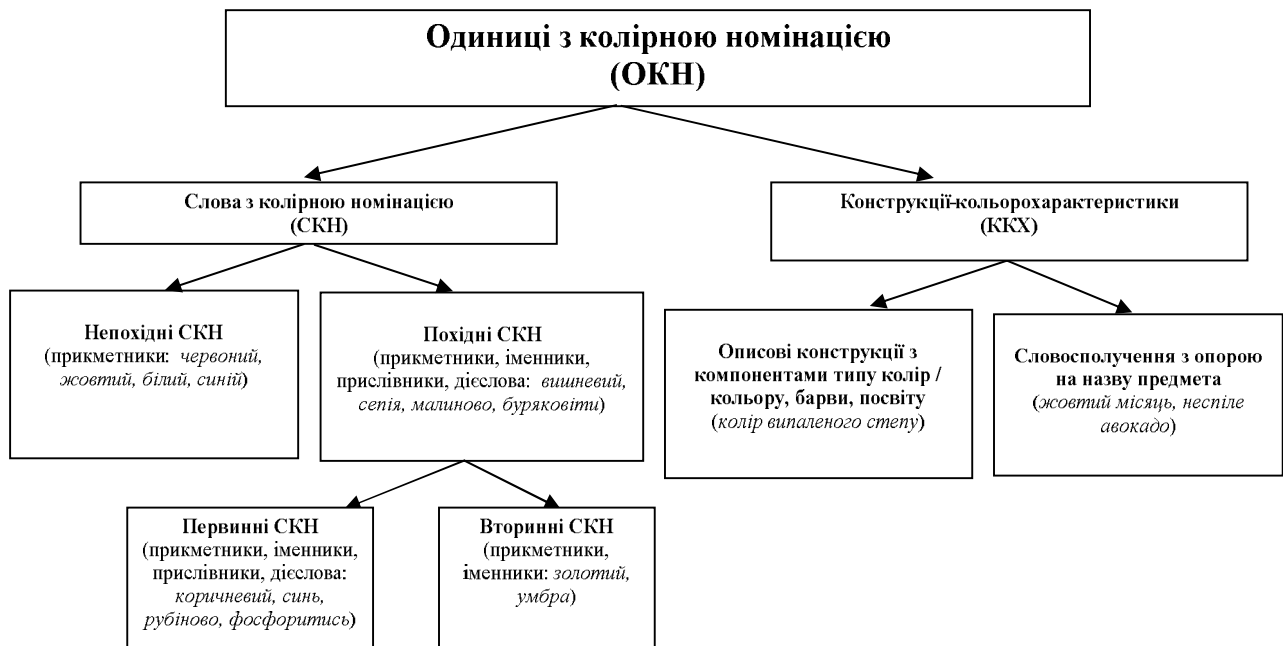
рекламі одягу, косметики тощо саме на позначення кольору. Таким чином, можна говорити, що за допомогою таких авторських утворень переважно письменників-жінок українська мова поповнюється новими лексичними одиницями.

Частотність уживання СВКН у творах обох письменників є майже однаковою (приблизно 0,2 лексеми на сторінку тексту). Проте список використаних О. Забужко СВКН є значно різноманітнішим. Щодо ККН, то ці конструкції практично відсутні в мові В. Шевчука (за винятком традиційних конструкцій на зразок: *кривава барва, малинова барва*). Це зовсім не свідчить про біднішу уяву чи фантазію В. Шевчука порівняно з О. Забужко, але підтверджує тезу Д. Франка та Р. Лакоффа про те, що жінки мають генетично запрограмовані переваги в розрізненні кольорів [16; 17]. Л. В. Самаріна також доводить, що специфіка в жіночому кольоросприйнятті дійсно існує. Дослідниця пояснює цю специфіку взаємодією двох факторів: 1) заданих природою, відмінних від чоловіків, особливих параметрів психоемоційної реакції на колір; 2) культурно-набутих протягом століть навичок більш конкретно-предметного, більш емоційно-образного ставлення до кольору [8, с. 388]. Унаслідок цих факторів «жіноча» література є «помітно насиченішою колірними образами» (переклад наш. – О. К.) [8, с. 387].

Слід зазначити, що для підсилення художньої виразності текстів В. Шевчук уживає досить велику кількість СВКН, але всі вони лексикографічно усталені, наприклад: *То ж дивилася дівчина на нього тільки по-дівочому – поверталась убік, але помічала і волошкові очі, і тугу його* [11, с. 51]; *Кидала ті вишні в берестяну коробку, часом кладучи найстиглишу й до рота, і вишня ця, входячи їй в уста, рубіново спалахувала, роблячи рубіновими й вуста молодички* [11, с. 130]. О. Забужко в силу свого жіночого «его» використовує різнопланові СВКН і ККХ, уключаючи й власні, авторські, наприклад: *<...> а за цим мерехтінням, у глибині плямисто заплетеної виноградом тераси, темніла вгору в крісло незрушна, обернена боком до входу чоловіча постать – доволі блякла, кольору сенії: випаленого стегу, сухої трави...* [5, с. 171].

Наступний момент, який заслуговує на увагу при аналізі гендерних відмінностей використання СВКН, – частининомовна належність цих одиниць. Місце СВКН серед інших українських ОКН за частиною мови, до якої вони належать, можна представити у вигляді схеми:

Схема

Як уже зазначалося раніше і як видно зі схеми, об'єктом дослідження є конструкції-кольорохарактеристики (ККХ), а також ад'єктивні й іменні вторинні СКН, або СВКН, адже похідним

прислівникам і дієсловам не властива вторинна колірна семантика, а наявне в цих лексемах значення кольору завжди є первинним. Очевидно, що недоречно говорити про частиномовну належність ККХ, отже, проаналізуємо цей аспект у СВКН. У текстах О. Забужко найчастотнішими є прикметники, що становлять приблизно 93 % від загальної кількості СВКН, які використовує авторка. Наприклад: <...> *постава манекенниці, персикова шкіра й розкішне хвилясте волосся з медовим відсвітом* <...> [5, с. 226]. Іменники становлять 7 % від загальної кількості використаних О. Забужко СВКН. Наприклад: <...> *холодне срібне палання надвечірнього неба в напливах хмарного чорнила – десь на обрії, між будинків і дерев, пригасав до синцевої барви навзахідний кармазин* <...> [5, с. 191]. У творах В. Шевчука прикметники становлять 96,3 %. Наприклад: *Волошкові очі тим часом вдивлялись в обличчя обраниці з поважною увагою, і не було сили витримати той погляд* [11, с. 51]. Іменники нараховують 3,7 %. Наприклад: *Вона вабила його, як вабить залізо магніт, – невагомо плив по своїй дорозі, вже наперед відчуваючи щастя з'єднання із тим перламутром* [11, с. 45].

СВКН та ККХ, які трапляються в текстах обох авторів, можна об'єднати в шість тематичних груп, виходячи з контекстуального оточення цих лексем, тобто залежно від того, при описі якої назви предмета вживається СВКН чи ККХ. За основу візьмемо класифікацію за назвою, котра використовується в описі кольору А. П. Василевича [1, с. 184]. Представимо виділені нами групи у вигляді таблиці:

Таблиця

Назва групи	Приклади з художніх творів О. Забужко	Приклади з художніх творів В. Шевчука
СВКН, використані при описі неживої природи	<...> <i>дивились на захід сонця, на гостро, скалчасто палаючу кармазинову доріжку на воді – розширеними, як од жаху, Ленчиними очима</i> <...> [5, с. 25].	<i>А хмари біля нього палали густим малиновим світлом, і трава світилася, ніби кожна травина позапалювалася із середини</i> [10, с. 46].
СВКН, використані при описі флори й фауни	<...> <i>невідь-звідки на терасі взявся антрацитово-чорний котюга, задерши хвоста йшов між столиками</i> <...> [3, с. 516].	<...> <i>з сусіднього куца спустився <...> невеликий срібний павук</i> [11, с. 37].
СВКН, використані при описі зовнішності людини	<...> <i>розложисті гірські плато стин, рухомі стовбури стегон, міцні, з синюватим, проти оливкової засмаги, відливом, зуби, мов сама земля ожила й заходила в ріст</i> <...> [3, с. 513].	<i>Очі їхні каламутніли, а дорога, якою йшли, блакитніла, і перед кожною мимовільно завіттали палкі волошкові очі</i> [11, с. 48].
СВКН, використані при описі артефактів, предметів побуту	<...> <i>Дарця, ти здивовано стояла на карамельно-жовтій, липнучій лаком (щойно скінчили ремонт!) паркетній підлозі з оберемком книжок на руках</i> <...> [5, с. 9].	<i>Запахло свіжопомитими дошками, і віюнули в сонячному повітрі срібні крила простирадел</i> [11, с. 19].
СВКН, використані при описі продуктів харчування, овочів, фруктів	<...> <i>підсмажене курча, таке, як ото в телерекламах <...> просто промениться чудесним, смаглим рум'янцем з утіхи, що зараз його з'їдять</i> <...> [3, с. 390].	<i>Зорі над головою стали великі, як золоті гарбузи, і Жабуниха інколи торкалася їх</i> [11, с. 438].
СВКН, використані при описі одягу	<i>Був, власне, ніякий, як родова іпостась людини з анатомічного атласу, і вбраний у щось таке ж неприкметне – блякле, кольору сепі: випаленого степу, сухої трави</i> [5, с. 168].	<i>І ців у нього на грудях вишневий каптан, а сині штани натікали на чоботи</i> [11, с. 387].

Представлені групи є типовими для письменників обох гендерів. Однак О. Забужко також використовує СВКН і ККХ у контекстуальному оточенні, не притаманному для В. Шевчука. Так,

авторка вживає СВКН при описі **мов світу**, наприклад: <...> кольором наділені були не тільки поодиночі слова, особливо вчувався він при переході з одної мови на іншу, – кожна-бо мала свій, мінливо-ряхтучий, основний тон випромінювання: італійська – **електричний фіолет, ультрамарин**, <...> англійська побулькувала, просвічуючи навиліт чимось подібним до **ніжно-золотавого курячого бульйону**, <...> рідна була **найпоживніша, найцілющіша** для зміслів: **чорнобривцевий оксамит**, ні, **радіше вишневий (сік в устах)?** **русявий (запах волосся)?** <...> [3, с. 469]; **людських рас**, наприклад: <...> **творити собі життя саморуч, побачити живцем обличчя всіх рас, зібрані докупи, кольори й відтінки – від топленого шоколаду <...> до азійської химеричної – жовтий місяць, цитрина, неспіле авокадо – прозелені <...>** [3, с. 531]. Тобто список тематичних груп СВКН та ККХ О. Забужко за їх контекстуальним оточенням та залежно від того, при описі якої назви предмета вживається СВКН чи ККХ, може бути доповнений. Ця особливість ще раз указує на гендерну відмінність у вживанні українських СВКН і ККХ у мові сучасних письменників.

Таким чином, дослідження гендерних особливостей функціонування СВКН і ККХ у мові сучасної української прози дає змогу говорити про те, що ці одиниці по-різному творяться та вживаються представниками обох статей. Аналіз зазначених лексем, вибраних із творів О. Забужко та В. Шевчука, дає можливість зробити такі висновки. По-перше, структурна та лексична організація вживаних лексем має певні особливості – обидва автори використовують як одно-, так і двоосновні СВКН, однак у мові В. Шевчука майже не спостерігаються описові конструкції з компонентами на зразок *колір / кольору, барви* та словосполучення вторинної колірної номінації «з опорою на назву предмета»; зовсім відсутні індивідуально-авторські утворення. По-друге, при відносно однакової частотності вживання СВКН обома письменниками О. Забужко демонструє значно різноманітніший список цих лексем, поповнюючи його за рахунок авторських одиниць. По-третє, є різниця у кількісному співвідношенні частин мови СВКН. Так, серед вибраних із творів О. Забужко СВКН 93 % становлять прикметники та 7 % іменники. У В. Шевчука це відповідно 96,3 % та 3,7 %. По-четверте, у художній мові О. Забужко спостерігаються особливості в контекстуальному оточенні СВКН та ККХ. Так, авторка надає ознаки кольору мовам світу, використовує СВКН при описі шкіри людей різних рас. Однак більшість вибраних прикладів уживання СВКН та ККХ із творів обох гендерів належить до однієї з шести виділених нами тематичних груп залежно від того, при описі якої назви предмета вживається СВКН чи ККХ, а саме: нежива природа; флора й фауна; зовнішність людини; артефакти, предмети побуту; продукти харчування, овочі, фрукти; одяг.

Проаналізовані нами специфічні риси вживання СВКН та ККХ сучасними українськими письменниками О. Забужко та В. Шевчуком підтверджують те, що гендер впливає на вибір колоративної лексики, зокрема СВКН та ККХ. У подальших роботах плануємо дослідити гендерні особливості СВКН та ККХ на матеріалі англійської мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Василевич А. П. Цвет и названия цвета в русском языке / А. П. Василевич, С. Н. Кузнецова, С. С. Мищенко. – М. : КомКнига, 2005. – 216 с.
2. Вовк А. Англійсько-український словник назв кольорів і кольорознавства / А. Вовк, Б. Струмінський. – Нью-Йорк; Париж; Сідней; Торонто : UKRAPRINT, 1986. – Т. 55. – 94 с. – (Бібліотека українознавства).
3. Забужко О. Вибрана проза / Оксана Забужко. – Харків : Наук. видавництво «АКТА», 2007. – 610 с.
4. Забужко О. Книга буття. Глава четверта : повісті / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2008. – 164 с. – (Сер. «По́за фокусом»).
5. Забужко О. Сестро, сестро : повісті та оповідання. – 4-е вид. / Оксана Забужко. – К. : Факт, 2009. – 260 с.
6. Кудря О. А. Похідні ад'єктивні одиниці зі вторинним колоративним значенням в українській та англійській мовах: семантичні групи та механізми їх словотворення / О. А. Кудря // Лінгвістичні студії : зб. наук. праць. Випуск 18. [за ред. А. П. Загнітко]. – Донецьк : ДонНУ, 2009. – С. 114–118.
7. Миронова Л. Н. Семантика цвета в эволюции психики человека / Л. Н. Миронова // Проблема цвета в психологии : сборник / ред. А. А. Митькин; РАН Ин-т. психологии. – М. : Наука, 1993. – С. 172–187.
8. Самарина Л. В. Особенности женского цветовосприятия в традиционной культуре / Л. В. Самарина // Женщина и свобода: пути выбора в мире традиций и перемен: материалы международной конференции 1993 г. – М. : Наука, 1994. – С. 384–390.
9. Словник української мови : в 11 томах АН УРСР [за ред. І. К. Білодіда]. – К. : Наукова думка, 1970–1980.
10. Шевчук В. О. Біс плоті : історчні повісті / В. О. Шевчук. – К. : Твім інтер, 1999. – 360 с.
11. Шевчук В. О. Дім на горі : роман-балада [післяслово М. Г. Жулинського] / В. О. Шевчук. – К. : Рад. письменники, 1983. – 487 с.
12. Шевчук В. О. Книга історій. Син Юди / В. О. Шевчук. – Львів : «Тріада плюс», 2009. – 216 с.

13. Шевчук В. О. На полі смиренному : Роман / В. О. Шевчук. – К. : Дніпро, 1983. – № 2. – 191 с. – (Сер. «Романи й повісті»).
14. Шевчук В. О. Око прірви : роман / В. О. Шевчук. – К. : Український письменник, 1996. – 197 с.
15. Berlin, B. A. Basic Color Terms : their Universality and Evolution / B. A. Berlin, P. Kay. – Berkeley; Los Angeles : Un-ty of California Press, 1969. – 178 p.
16. Frank, J. Gender Differences in Color Naming / J. Frank // American Speech. – 1990. – Vol. 65. – № 2. – P. 114–126.
17. Lakoff, R. Extract from *Language and Woman's Place* / R. Lakoff // The Feminist Critique of Language : a reader / edited by Deborah Cameron. – Great Britain: TJIInternational Ltd, 1998. – P. 242–252.
18. Steinvall, A. English Colour Terms in Context. – Sweden : Umeå Universitet, 2002. – 263 p.

Oksana Kudrya

***Words with secondary colour nomination and colour characterizing constructions
in modern Ukrainian (gender aspect)***

The article deals with Ukrainian words of secondary colour nomination and colour characterizing constructions regarded in gender aspect. The author of the research compares structural, grammatical and semantic peculiarities of the mentioned units selected from the works of modern writers, O. Zabuzhko and V. Shevchuk.

Keywords: colour term, units with colour nomination, words with secondary colour nomination, colour characterizing constructions, secondary colour semantics, gender.

Алла Таран

**ПРИКМЕТНИКИ-НЕОСЕМАНТИЗМИ ТА ЇХНЯ РОЛЬ
У ПОПОВНЕННІ СУЧАСНОГО УКРАЇНСЬКОГО ЛЕКСИКОНУ**

Статтю присвячено дослідженню прикметників-неосемантизмів у сучасній українській літературній мові. На підставі аналізу текстів ЗМІ виокремлено два різновиди таких прикметників: власне неосемантизми та відображені чи успадковані.

Ключові слова: мовна динаміка, лексикон, неологізм, неосемантизм, функціональний потенціал інновації.

Кінець ХХ – початок ХХІ ст. для української мови особливо значущий період. У цей час відбулися докорінні суспільно-політичні зміни, розпочався процес демократизації життя спільноти. Українська мова здобула в новій Україні статус державної, що зумовило розширення сфери її функціонування, інтенсивний процес поповнення й оновлення лексики за рахунок лексичних інновацій: новотворів, неозапозичень, неосемантизмів, неографізмів. Широкий спектр нової лексики подають передусім видання засобів масової інформації, що найоперативніше реагують на інтенсивну динаміку сучасного українського суспільства, а також художня література та публіцистика з їхнім виразно авторським ставленням до дійсності.

Мета пропонованої розвідки – простежити процеси семантичного переосмислення прикметників сучасної української мови, зміни їхньої лексичної і синтаксичної сполучуваності, з'ясувати зумовленість цих процесів.

На позначення неосемантизмів використовують низку термінів: неосеми, семантичні інновації, лексико-семантичні неологізми, семантичні деривати. Н. З. Котелова послугується терміном неологізми-значення і вважає, що з'являються вони внаслідок внутрішньослівної, семантичної деривації на основі метафори та інших переносів номінації або в результаті “позаслівної деривації”, коли семантичний неологізм утворено морфологічно на зразок рос. *трубач* зі значенням “трубопрокладник” за наявності слова з такою ж формою, але зі значенням “той, хто грає на трубі” [1, с. 331]. О. О. Тараненко поділяє неологізми на власне лексичні й семантичні. Як приклад останніх подає порівняно недавні в українській мові інновації: *вірус* (комп'ютерний); *пакет* (пропозицій, програм) [4, с. 426]. Отже, неосемантизми (нові слова-значення) трактуємо як нове значення в семантиці вже наявного слова. Наприклад, до слова *стиліст* в СУМі подано дефініцію “той, хто володіє мистецтвом літературного стилю, майстер літературного стилю” [СУМ, IX, с. 697]. Однак останнім часом це слово активно функціонує в новому, ширшому, значенні “фахівець, який розробляє новий стиль у чомусь (одязі, зачісці, оформленні інтер'єру)” і поповнило низку